

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ALYTAUS KALĖJIMĄ

2024 m. lapkričio 26 d. Nr. 4D-2024/1-891
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. rugpjūčio 27 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo neužtikrinimu (toliau – Skundas).

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2024 m. rugsėjo 24 d. ir 2024 m. rugsėjo 25 d. gauti papildomi Pareiškėjo skundai dėl sveikatos priežiūros paslaugų teikimo.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. Pareiškėjas dėl labai stipraus skausmo 2024 m. rugpjūčio 24 d. kreipėsi į pareigūnus ir prašė iškviešti greitąją medicinos pagalbą. Atvykę medikai davė nuskausminamųjų, tačiau naktį skausmas vėl sustiprėjo, todėl budėjęs pareigūnas iškvietė greitąją medicinos pagalbą ir Pareiškėjas buvo nuvežtas į miesto ligoninę, kur buvo apžiūrėtas ir vėl skirti nuskausminamieji.

2.2. Pareiškėjo sveikatos būklė po keleto dienų vėl pablogėjo ir jis vėl kreipėsi į kalėjime dirbančius medikus, tačiau jam buvo pasiūlyti tik vaistai nuo skausmo, kurių jis negali vartoti dėl kitų sveikatos problemų.

2.3. Pareiškėjas nesulaukia reikiamo ir tinkamo gydymo kalėjime, todėl nuolat kenčia stiprius skausmus.

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. 4D-2024/1-891/3D-1761 kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

LKT 2024 m. spalio 4 d. raštu Nr. 1S-6337 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Remiantis įrašais nuteistojo X (toliau – pareiškėjas) ambulatorinėje asmens sveikatos istorijoje Nr. LAVL-2031, nustatyta, kad 2024-08-25 pareiškėjas buvo konvojuotas į Alytaus apskrities <...> ligoninės Priėmimo ir skubios pagalbos skyrių. Pareiškėjas buvo konsultuotas gydytojo, jam buvo atlikti kraujo tyrimai, paskirtas medikamentinis gydymas. [...]. Skirti vaistai [...].“

4.2. „Pareiškėjas rugpjūčio mėnesį kreipėsi į sveikatos priežiūros specialistus:

- 2024-08-01 apžiūrėtas bendrosios praktikos slaugytojos dėl kūno sužalojimo. Uždėtas tvarstis, šaltis. Išrašyta sužaloto asmens pažyma [...];
  - 2024-08-01 kreipėsi į bendrosios praktikos slaugytoją dėl skausmo. Atlikta injekcija [...];
  - 2024-08-02 kreipėsi į bendrosios praktikos slaugytoją dėl skausmo. Atlikta injekcija [...];
  - 2024-08-03 kreipėsi į bendrosios praktikos slaugytoją dėl skausmo. Atlikta injekcija [...];
  - 2024-08-04 kreipėsi į bendrosios praktikos slaugytoją dėl skausmo. Atlikta injekcija [...];
  - 2024-08-05 kreipėsi į bendrosios praktikos slaugytoją dėl skausmo. Atlikta injekcija [...];
  - 2024-08-07 badaujančio asmens apžiūra;
  - 2024-08-08 dėl peties skausmo konvojuotas į Alytaus apskr. <...> ligoninės Skubios pagalbos ir priėmimo skyrių, konsultuotas gydytojo chirurgo. Atliktas peties ir krūtinės ląstos rentgeno tyrimas [...]. Skirtas medikamentinis gydymas [...];
  - 2024-08-09 badaujančio asmens apžiūra;
  - 2024-08-20 kreipėsi į Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyrių dėl akių dirginimo, ašarojimo ir niežėjimo. Duoti [...] lašai akims;
  - 2024-08-21 iškvietas vidaus ligų gydytojo konsultacijai, tačiau jokių nusiskundimų gydytojui neišsakė. Informavo, kad su medikais bendraus tik raštiškai, atsistojo ir išėjo iš gydytojo kabineto;
  - 2024-08-28 vidaus ligų gydytojo konsultacija dėl dešinio peties skausmo ir nemigos [...]. Skirtas medikamentinis gydymas [...];
  - 2024-08-29 vidaus ligų gydytojo konsultacija dėl peties skausmo. [...]. Papildomai skirta [...] injekcijos į raumenis, 5 dienas [...]. Dėl tolesnio ištyrimo ir gydymo pacientas nukreiptas gydytojo traumatologo konsultacijai (2024-09-10);
  - 2024-08-30 vidaus ligų gydytojo konsultacija [...]. Dėl tolesnio gydymo pacientas nukreiptas gydytojo infektologo konsultacijai (2024-09-10).
- Rugsėjo mėnesį pareiškėjas kreipėsi:
- 2024-09-10 gydytojo infektologo konsultacija. Skirtas medikamentinis gydymas [...];
  - 2024-09-10 gydytojo neurologo konsultacija. [...] Skirtas medikamentinis gydymas [...];
  - 2024-09-19 LSMUL Kauno ligoninėje atliktas stuburo kaklinės dalies kompiuterinės tomografijos tyrimas;
  - 2024-09-24 po atliktų tyrimų dėl tolesnės gydymo taktikos pacientas užregistruotas nuotolinei gydytojo neurologo konsultacijai.“

4.3. „Pirminės asmens sveikatos priežiūros specialistams yra žinomos pareiškėjo sveikatos problemos. Visi medikamentai (peroraliniai ir injekciniai) buvo suteikti įvertinus visas medicininės indikacijas. Duomenų, kad dėl kitų sveikatos problemų pacientui negalima vartoti kai kurių išduotų vaistų ar pacientas būtų kreipęsis į Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyrių dėl atsiradusių šalutinių reakcijų pavartojus vaistus arba atlikus injekciją, nei Asmens sveikatos istorijoje, nei paciento Elektroninėje sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinėje sistemoje nėra. Atkreipiame dėmesį, kad bendrosios praktikos slaugytojos savo darbe vadovaujasi gydytojo paskyrimais, o nesant gydytojo, įvertinusios paciento sveikatos būklę, būtinąją pagalbą suteikia savo kompetencijos ribose, paskiria vaistinius preparatus, kuriuos gali išduoti savarankiškai. Slaugytojas savarankiškai teikdamas būtinąją pagalbą, vadovaujasi Medicinos normos MN 28:2019 „Bendrosios praktikos slaugytojas“ priedu, „Vaistinių preparatų, kuriuos savarankiškai gali skirti bendrosios praktikos slaugytojas, teikdamas medikamentinę pagalbą būtiniosios medicinos pagalbos atveju, sąrašą“, o ne pagal išreikštus paciento pageidavimus.“

4.4. „Informuojame, kad pareiškėjas 2024-08-22 Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimo viršininko sprendimu Nr. NĮ-18-934 „Dėl nuteistųjų 2024 m. rugpjūčio 22 d. paskyrimo ir perkėlimo“ buvo perkeltas iš paprastosios grupės į drausminę.“

4.5. „Pareiškėjas šiuo metu gyvenamojoje patalpoje gyvena vienas. Toks sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, kad nuteistasis atsisako gyventi bet kuriame kitame būryje.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijos Rec(2006)2 valstybėms narėms dėl Europos kalėjimų taisyklių (toliau – Europos kalėjimų taisyklės) 39 punktas* – „Kalėjimų valdžia turi rūpintis visų kalinių sveikata.“

6. *Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio „Seimo kontrolierių tiriami skundai“ 1 dalis* – „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

7. *Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau ir – BVK):*

4 straipsnis „*Bausmių vykdymo principai*“ – „Bausmių vykdymas grindžiamas šiais principais: [...]; 5) humanizmo. Šio principo esmė ta, kad vykdančios bausmes taikomos priemonės neturi apriboti nuteistojo teisių ir laisvių, jei tai nėra pagrįsta ir būtina; be to, bausmės vykdymu nesiekama žmogaus kankinti, žiauriai su juo elgtis arba žeminti jo orumą [...].“

90 straipsnio „*Arešto ir laisvės atėmimo bausmes atliekančių nuteistųjų asmens sveikatos priežiūra*“:

1 dalis – „Asmens sveikatos priežiūros paslaugos arešto ir laisvės atėmimo bausmes uždaro ir pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietose atliekantiems nuteistiesiems, taip pat atviro tipo bausmės atlikimo vietose laikomiems nuteistiesiems, atliekantiems šio kodekso 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą drausminę nuobaudą, teikiamos sveikatos apsaugos ministro ir teisingumo ministro nustatyta tvarka.“

2 dalis – „Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems nuteistiesiems pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos jų bausmės atlikimo vietose. Šias paslaugas teikia laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padaliniai.“

3 dalis – „Kai laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padaliniai dėl objektyvių priežasčių negali užtikrinti pirminio lygio ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems nuteistiesiems, šių paslaugų teikimą bausmės atlikimo vietos patalpose pagal sudarytas sutartis užtikrina savivaldybės, kurios teritorijoje yra bausmės atlikimo vieta, pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikianti asmens sveikatos priežiūros įstaiga. Sprendimą dėl konkrečios pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kuri užtikrins asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems nuteistiesiems, paskyrimo priima savivaldybės, kurios teritorijoje yra bausmės atlikimo vieta, taryba.“

8. *Bausmių vykdymo sistemos įstatymo 11 straipsnis „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų pareigos“* – „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnai privalo: [...]; 2) gerbti ir ginti žmogaus orumą, užtikrinti ir saugoti žmogaus teises ir laisves; 3) saugoti asmenis nuo gresiančio pavojaus jų sveikatai ir (ar) gyvybei; [...] 5) elgtis ir savo pareigas atlikti taip, kad geru pavyzdžiu galėtų daryti įtaką suimtiesiems ir nuteistiesiems, įgytų jų ir kitų asmenų pagarbą.“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas nurodė, kad turi sveikatos problemų, o būklei pablogėjus nesulaukia reikiamo ir tinkamo gydymo kalėjime, jam pasiūlomi tik vaistai nuo skausmo, kurių jis negali vartoti, todėl nuolat kenčia skausmus.

10. Atkreiptinas dėmesys, kad Seimo kontrolieriai, pagal Seimo kontrolierių įstatymą, tiria

pareiškėjų skundus dėl pareigūnų veiksmų (neveikimo) viešojo administravimo srityje (pvz., dėl teisės aktuose nustatyto laiku nepateiktų atsakymų, dėl informacijos asmenims apie jų teises, priimtų sprendimų apskundimo tvarką nesuteikimo, dėl pagal kompetenciją pareiškėjams pateiktų neišsamų paaiškinimų ir pan.), tačiau Seimo kontrolieriai nevertina asmenų skunduose nurodytų aplinkybių, reikalaujančių tam tikros srities specialiųjų žinių, įskaitant ir aplinkybių dėl gydymo kokybės. Šio tyrimo metu bus vertinamos tik Skundo aplinkybės, susijusios su sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumu.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- Pareiškėjas dėl įvairių skausmų 2024 m. rugpjūčio 25 d. buvo konvojuotas į Alytaus apskrities <...> ligoninės Priėmimo-skubiosios pagalbos skyrių, kur buvo konsultuotas gydytojo, atlikti tyrimai, paskirtas medikamentinis gydymas.

- 2024 m. rugpjūčio 28 d. Pareiškėją dėl dešinio peties skausmo ir nemigos konsultavo vidaus ligų gydytojas. Pareiškėjui skirtas medikamentinis gydymas.

- 2024 m. rugpjūčio 29 d. Pareiškėją dėl peties skausmo konsultavo vidaus ligų gydytojas. Pareiškėjui skirtas papildomas medikamentinis gydymas. Dėl tolesnio ištyrimo ir gydymo pacientas nukreiptas gydytojo traumatologo konsultacijai.

- 2024 m. rugpjūčio 30 d. Pareiškėją konsultavo vidaus ligų gydytojas.

- 2024 m. rugsėjo 10 d. Pareiškėją konsultavo gydytojas neurologas ir gydytojas infektologas. Pareiškėjui skirtas medikamentinis gydymas.

- 2024 m. rugsėjo 19 d. LSMUL Kauno ligoninėje Pareiškėjui atliktas stuburo kaklinės dalies kompiuterinės tomografijos tyrimas.

- 2024 m. rugsėjo 24 d. po atliktų tyrimų dėl tolesnės gydymo taktikos Pareiškėjas užregistruotas nuotolinei gydytojo neurologo konsultacijai.

- Nei asmens sveikatos istorijoje, nei paciento Elektroninėje sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinėje sistemoje nėra duomenų dėl Pareiškėjui atsiradusių šalutinių reakcijų pavartojus kuriuos nors vaistus arba atlikus injekciją.

12. Europos kalėjimų taisyklėse numatyta, kad kalėjimų valdžia turi rūpintis visų kalinių sveikata.

BVK 90 straipsnyje numatyta, kad asmens sveikatos priežiūros paslaugos laisvės atėmimo bausmės atliekantiems nuteistiesiems teikiamos sveikatos apsaugos ministro ir teisingumo ministro nustatyta tvarka. Pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos nuteistųjų bausmės atlikimo vietose. Šias paslaugas teikia laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padaliniai. Kai laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padaliniai dėl objektyvių priežasčių negali užtikrinti pirminio lygio ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo nuteistiesiems, šių paslaugų teikimą bausmės atlikimo vietos patalpose pagal sudarytas sutartis užtikrina savivaldybės, kurios teritorijoje yra bausmės atlikimo vieta, pirminio lygio ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikianti asmens sveikatos priežiūros įstaiga.

Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu.

Kaip minėta, Lietuvos Respublika, taikydama asmenims įstatyme įtvirtintus laisvės

suvaržymus, prisiima dėl šių asmenų atsakomybę, todėl Lietuvos Respublikos bausmės atlikimo vietų pareigūnai įgyja pozityvias pareigas prižiūrėti ir rūpintis jų žinioje esančiais nuteistaisiais, elgtis su jais humaniškai bei kitaip užtikrinti, kad asmuo bausmės atlikimo vietose nepatirtų didesnių ribojimų nei tie, kurie paprastai būdingi laisvės atėmimo bausmės įgyvendinimui.

13. Įvertinus tyrimo metu gautą dokumentinę medžiagą, konstatuotina, kad Alytaus kalėjime Pareiškėjui yra nuolat teikiamos įvairios sveikatos priežiūros paslaugos, t. y. teiktos konsultacijos ir atlikti tyrimai, Pareiškėjas užregistruotas gydytojų specialistų konsultacijoms ir konsultacijos įvyko, Pareiškėjui skiriamas medikamentinis gydymas, o atsiradus ūmiems sveikatos negalavimams Pareiškėjas buvo nuvežtas į miesto ligoninę. Tyrimo metu nebuvo patvirtinti Pareiškėjo teiginiai, kad jam yra skiriami medikamentai, kurių jis negali vartoti. Apibendrinusi tyrimo metu surinktą medžiagą Seimo kontrolierė konstatuoja, kad Pareiškėjui nebuvo apribotas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas.

Atsižvelgiant į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Pareiškėjo Skundas dėl sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo neužtikrinimo pripažįstamas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo neužtikrinimu, atmesti.

Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Jolita Miliuvienė